

А. В. Базилюк, О. І. Малишкін

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ І ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК АВТОТРАНСПОРТУ ТА ПЕРЕВЕЗЕНЬ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
для студентів вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2011

УДК 657.52:656.13.01(075.8)
ББК У052.253.7+У052.201.4я73
Б 17

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(Лист № 1/11-2706 від 04.04.2011 р.)*

Рецензенти:

Горелов Д. О. – доктор економічних наук, професор Харківського автомобільно-дорожнього університету.

Давидов Г. М. – доктор економічних наук, професор, декан факультету обліку та фінансів Кіровоградського технічного університету;

Маліков В. В. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Харківського автомобільно-дорожнього університету;

Базилюк А. В., Малишкін О. І.

Б 17 Бухгалтерський і податковий облік автотранспорту та перевезень.

Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 256 с.

ISBN 978-966-364-898-9

В посібнику розглянуто методичні та практичні аспекти бухгалтерського і податкового обліку в автотранспортному комплексі України. Зокрема, висвітлено комплекс питань обліку по основних ділянках бухгалтерій підприємств, які займаються організацією перевезень, безпосередньо транспортними перевезеннями пасажирів та вантажів. Зазначено специфічні галузеві операції та надаються поради з їх облікового вирішення. Матеріал посібника побудовано на чинній законодавчо-нормативній базі станом на 1 травня 2011 року, ілюстрований багатьма прикладами оформлення первинних документів, розрахунками показників обліку, проведень на рахунках, аналізом ситуацій з практики діяльності підприємства транспортного комплексу.

Враховано зміни у податковому законодавстві, запроваджені Податковим кодексом України.

Після кожного розділу наводяться питання для самоперевірки, ситуаційні завдання та тести.

Посібник призначений для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, які вивчають бухгалтерський облік та суміжним з ним дисципліни. Також посібник може бути корисним для бухгалтерів і економістів підприємств, які мають у своєму розпорядженні та/або використовують автотранспортні засоби.

УДК 657.52:656.13.01(075.8)
ББК У052.253.7+У052.201.4я73

ISBN 978-966-364-898-9

© Базилюк А. В., Малишкін О. І., 2011
© Центр учбової літератури, 2011.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ВИДИ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ АВТОПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	8
1.1. Види автотранспортних послуг.....	8
1.2. Організація пасажирських автоперевезень.....	10
1.3. Ліцензування автотранспортних послуг та їхній облік.....	15
Запитання для самоконтролю.....	17
Тести.....	17
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА РУХОМОГО СКЛАДУ..	19
2.1. Документальне оформлення державної реєстрації транспортних засобів.....	20
2.2. Податки і збори під час реєстрації транспортних засобів.....	22
2.3. Облік придбання автотранспортних засобів.....	26
2.3.1. Придбання за кошти.....	28
2.3.2. Безоплатне одержання автомобілів.....	31
2.3.3. Внесок авто до статутного капіталу.....	32
2.3.4. Придбання автотранспорту за бартером.....	33
2.3.5. Придбання автомобіля, що був в експлуатації.....	35
2.3.6. Купівля автомобіля на запасні частини.....	36
2.4. Облік вибуття автомобіля з підприємства.....	41
2.4.1. Продаж автомобіля.....	41
2.4.2. Вибуття автомобіля внаслідок крадіжки.....	46
2.5. Відображення транспортних засобів у реєстрах обліку та формах звітності.....	47
2.6. Розрахунок та облік амортизації транспортних засобів.....	51
2.6.1. Відображення амортизації у фінансовому обліку.....	51
2.6.2. Податковий облік основних засобів та амортизації.....	54
Запитання для самоконтролю.....	64
Ситуаційні завдання.....	65
Тести.....	65
РОЗДІЛ 3. ОБЛІК ПАЛИВА І МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ.....	68
3.1. Придбання паливо-мастильних матеріалів.....	69
3.1.1. Первинний облік.....	69
3.1.2. Синтетичний та аналітичний облік.....	77
3.2. Списання паливо-мастильних матеріалів.....	78
3.2.1. Види норм витрат пального та їх застосування.....	79
3.2.2. Первинний, аналітичний та синтетичний облік.....	85
3.2.3. Контроль наявності палива на складах.....	89

3.2.4. Відображення операцій у реєстрах обліку та формах звітності	94
3.3. Податковий облік паливо-мастильних матеріалів.....	95
3.3.1. Облік витрат палива.....	95
3.3.2. Облік податку на додану вартість	96
3.3.3. Облік екологічного податку.....	97
Запитання для самоконтролю.....	99
Ситуаційні завдання	100
Тести.....	101
РОЗДІЛ 4. ОБЛІК ЗАПАСНИХ ЧАСТИН	104
4.1. Первинний облік придбання та списання запчастин.....	105
4.2. Відображення результатів ліквідації запчастин.....	110
4.3. Облік шин та акумуляторів.....	111
4.4. Відображення операцій у реєстрах обліку та формах звітності... ..	114
4.5. Податковий облік запчастин.....	115
Запитання для самоконтролю.....	116
Ситуаційні завдання.....	116
Тести.....	117
РОЗДІЛ 5. ОБЛІК ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ, РЕМОНТІВ І МОДЕРНІЗАЦІЇ АВТОМОБІЛІВ.....	119
5.1. Види техобслуговування та склад витрат.....	120
5.2. Первинний та аналітичний облік робіт.....	124
5.3. Синтетичний облік і звітність.....	127
5.4. Податковий облік ремонту та поліпшень транспортних засобів... ..	130
Запитання для самоконтролю.....	131
Ситуаційні завдання.....	131
Тести.....	133
РОЗДІЛ 6. ОПЛАТА ПРАЦІ ВОДІЇВ ТА ЇЇ ОБЛІК	134
6.1. Нормативна база обліку	134
6.2. Склад оплати праці водіїв.....	136
6.3. Графіки робочого часу та первинний облік.....	137
6.4. Фінансовий облік та звітність.....	139
6.5. Податковий облік оплати праці.....	140
Запитання для самоконтролю.....	141
Ситуаційні завдання.....	141
Тести.....	142
РОЗДІЛ 7. ОБЛІК ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КАЛЬКУЛЯЦІЯ АВТО-ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	144
7.1. Завдання та варіанти обліку витрат.....	145

7.2. Групування витрат за статтями та елементами.....	146
7.3. Реєстри та методика фінансового обліку витрат.....	148
7.4. Одиниці та методи калькулювання автопослуг.....	152
7.5. Варіанти розрахунку собівартості та, її зв'язок із ціною автопослуг.....	153
7.6. Методика розподілу загальновиробничих витрат.....	155
7.7. Калькуляція пасажирських перевезень позамовним методом.....	156
7.8. Порядок розрахунку та застосування тарифів на автоперевезення.....	159
7.9. Відображення витрат у формах фінансової звітності.....	161
7.10. Податковий облік витрат діяльності підприємства.....	162
Запитання для самоконтролю.....	165
Ситуаційні завдання.....	166
Тести.....	166
РОЗДІЛ 8. ОБЛІК ДОХОДІВ.....	169
8.1. Загальні положення бухгалтерського (фінансового) обліку доходів.....	170
8.2. Договірні відносини перевізника й замовника та їхній вплив на методику обліку доходів.....	171
8.2.1. Договір на перевезення пасажирів між автостанцією та перевізником.....	172
8.2.2. Договір на страхування пасажирів.....	174
8.2.3. Договір на перевезення між перевізником та пасажиром.....	175
8.3. Первинний облік доходів автостанції.....	175
8.4. Аналітичний і синтетичний облік доходів у повіреного (автостанції).....	177
8.5. Облік доходів у довірителя (перевізника) при перевезеннях територією України.....	184
8.6. Особливості обліку доходів та оподаткування міжнародних пасажирських перевезень.....	186
8.7. Первинний та аналітичний облік вантажних перевезень.....	192
8.8. Особливості обліку доходів та оподаткування міжнародних вантажних перевезень.....	198
8.9. Відображення доходів у формах фінансової звітності.....	204
8.10. Податковий облік доходів.....	206
Запитання для самоконтролю.....	210
Ситуаційні завдання.....	211
Тести.....	211
РОЗДІЛ 9. ОБЛІК БЮДЖЕТНИХ ДОТАЦІЙ НА ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ.....	214
9.1. Порядок розрахунку дотацій.....	215

9.2. Синтетичний та аналітичний облік дотацій.....	218
9.3. Особливості податкового обліку дотацій.....	219
9.4. Відображення дотацій у формах звітності.....	224
Запитання для самоконтролю.....	225
Ситуаційні завдання.....	225
Тести.....	226
РОЗДІЛ 10. ЗВІТНІСТЬ З АВТОПОСЛУГ.....	227
10.1. Склад звітності.....	227
10.2. Специфічні показники статистичної та відомчої звітності.....	228
10.3. Специфічні показники фінансової звітності.....	231
Запитання для самоконтролю.....	234
Тести.....	234
ЛІТЕРАТУРА.....	236
НОРМАТИВНА БАЗА.....	236
ДОДАТКИ.....	241

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання зростає роль обліку як функції управління підприємством. Транспортні підприємства мають певну специфіку виробничої діяльності, яка накладає відбиток на організацію та методику бухгалтерського (фінансового) і податкового обліку.

Сучасні автотранспортні підприємства здійснюють різні види автотранспортних послуг — вантажні, пасажирські, змішані перевезення, надають транспортно-експедиційні послуги. На відміну від інших видів послуг, автотранспортні підприємства значною мірою підлягають державному регулюванню, зокрема тарифи на регулярні пасажирські перевезення, норми витрачання палива і мастильних матеріалів тощо. Регламентованою в багатьох аспектах є первинна документація на автотранспортні роботи.

Методика ж обліку активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат регулюється загальноприйнятими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Методику податкового обліку визначають вимоги Податкового кодексу України, який набув чинності з 01 січня 2011 року.

В посібнику розглянуто комплекс питань бухгалтерського (фінансового) і податкового обліку, які є загальноприйнятими або специфічними для підприємств автотранспортної галузі, — первинний, аналітичний та синтетичний облік рухомого складу, облік надходження та витрачання паливо-мастильних матеріалів, запасних частин, проведення ремонтів, модернізацій транспортних засобів, отриманих доходів та понесених витрат, калькуляції собівартості автоперевезень, бюджетних дотацій на виконані послуги, а також галузеві аспекти звітності транспортного підприємства.